

उत्तरमध्यमा द्वितीयखण्ड (12वीं) वार्षिक परीक्षा 2025-26

विषय कोड : 1222

धर्मशास्त्रम्

समय : 3 घण्टे

पूर्णांक : 100

सूचना: — सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः।

1. समुचितं विकल्पं चित्वा लिखत —

6×1=6

(क) मूत्रपुरीषे कुत्र कुर्यात् ?

(i) पूर्वास्यां दिशि

(ii) पश्चिमायाम्

(iii) उत्तरस्याम्

(iv) दक्षिणदिशि

(ख) शुद्धिमभीप्सता मनुमतानुसारेण करे कवितारं मृत्तिकालेपनं कुर्यात् ?

(i) सप्त

(ii) पञ्च

(iii) द्वौ

(iv) चत्वारि

(ग) देवानां गुरुः अस्ति —

(i) शुक्राचार्यः

(ii) विश्वामित्रः

(iii) बृहस्पतिः

(iv) प्रजापतिः

(घ) श्रीमद्भगवद्गीतायां दानं कतिविधं प्रोक्तम् ?

(i) द्विविधम्

(ii) त्रिविधम्

(iii) चतुर्विधम्

(iv) पञ्चविधम्

(ङ) विराट्देशः कः कथ्यते ?

(i) मथुरादेशः

(ii) मत्स्यदेशः

(iii) पाञ्चालदेशः

(iv) ब्रह्मवर्तदेशः

(च) शूर्पः किं कथ्यते ?

(i) प्रस्थः

(ii) पलद्वयं

(iii) कुण्डवम्

(iv) द्रोणद्वयम्

2. अधोलिखितानां रिक्तस्थानानाम्पूर्तिविधेया —

6×1=6

(क) तच्च दानं भगवद्गीतासु।

(ख) इदमेव च मण्डलम्।

(ग) ततो यजमानः स्नात्वा शुक्लमाल्यगन्धम्बरधर तेभ्यो दक्षिणां दद्यात्।

(घ) वशिष्ठः नश्मश्रुगतो लेपः गौतमः

(ङ) ततो रात्र्यजायत ततः।

(च) मातृपक्षाणां कृत्वासम्बन्धि कुर्यात्।

3. सत्यम्/असत्यं वा चितुत -

7×1=7

(क) आचारादर्शप्रणेता श्रीदत्तो विद्यते।

(सत्यम्/असत्यम्)

(ख) ऊषाकाले पूर्वं प्राची प्रकाशवती भवति।

(सत्यम्/असत्यम्)

(ग) मनुना षोडश संस्काराः स्वीकृताः।

(सत्यम्/असत्यम्)

(घ) द्वादश आदित्याः सन्ति।

(सत्यम्/असत्यम्)

(ङ) मृत्तिका चतुर्विधा स्मृता।

(सत्यम्/असत्यम्)

(च) जपः त्रिविधः प्रोक्तः।

(सत्यम्/असत्यम्)

(छ) भौमः आत्रेयः कथ्यते ?

(सत्यम्/असत्यम्)

4. युग्ममेलनं कुरुत -

6×1=6

(क) शतक्रतुः

शनैश्चरः

(ख) वेदज्ञानदाता

इन्द्रः

(ग) सौराष्ट्रे

मंगलः

(घ) मिताक्षरा

गुरुः

(ङ) महीपुत्रः

त्रिपदा

(च) गायत्री

विज्ञानेश्वर

5. एकवाक्येन उत्तरं लिखत -

7×1=7

(क) का नाम-प्राकृती ?

(ख) उपस्थानं कदा कर्तव्यम् ?

(ग) का महानिशेति प्रोक्ता ?

(घ) पाराशरस्मृतौ कति अध्यायाः सन्ति ?

(ङ) का प्रोषितभर्तृका ?

(च) दाक्षायणी का प्रोक्ता ?

(छ) एकोद्दिष्ट कर्म कदा विधेयम् ?

6. अतिलघूत्तरीय प्रश्नाः -

10×2=20

(1) सन्ध्यायां मूत्रपुरीषोत्सर्जनं कथं विधेयम् ?

(2) विटयति कः प्रोक्तः ?

(3) कान् कुशान् परिवर्जयेत् ?

(4) कश्च ब्रह्मयज्ञः ?

(5) कश्च व्यासस्य जनकः ?

(6) वैष्णवाध्वरे खाताधिके किं फलम् ?

(7) षोडशासारचक्रे कति कोष्ठानि भवन्ति ?

(8) कति महादानानि कथितानि ?

(9) वेदिकामध्ये तोरणं कथं कुर्यात् ?

(10) सप्तमी धेनुः का प्रोक्ता ?

7. लघूत्तरीय प्रश्नाः —

6×3=18

(केचन षष्ठ प्रश्नाः समाधेयाः, सर्वे प्रश्नाः समानांकाः)

- (1) शौचाचारनियमाः लेख्या।
- (2) कातीयस्नानं किम् ? विधिं लिखत।
- (3) बृहस्पतिमतानुसारेण भूमिदानस्य किं फलम् ?
- (4) जपविधिः प्रकाशनीयः।
- (5) गजाननस्य रचना कथं कार्या ?
- (6) अजदानं कदा कर्तव्यम् ?
- (7) दश पर्वतानां नामानि लिखत।
- (8) यष्टिदानविधिं यथाग्रन्थं लिखत।
- (9) अश्वत्थसेचनविधिं यथाग्रन्थं लिखत।

8. दीर्घोत्तरीयाः प्रश्नाः —

5×4=20

(केचन पञ्च प्रश्नाः समाधेयाः, सर्वे प्रश्नाः समानांकाः)

- (1) प्रातः स्नानविधिं विवेचयत।
- (2) तर्पणविधेः व्याख्या कार्या।
- (3) नित्यश्राद्धविधिं वर्णयत।

(4) लोकपालानां स्वरूपं लेख्यम्।

(5) भिक्षादानविधिं विवेचयत।

(6) एकाशीतिपदे चक्रे वास्तु-पूजाप्रकारं लिखत।

(7) हिरण्यगर्भदानविधिं लिखत।

(8) कल्पतरुदानविधिं लिखत।

9. विश्लेषणात्मकः प्रश्नाः —

2×5=10

(1) मनुस्मृतिमनुसृत्य उपनयनविधिं विस्तरेण विवेचयत।

अथवा

विवाहभेदान् विलिख्य तेषां विवेचनां कार्या।

(2) दश पर्वतानां दानविधिं यथाग्रन्थं लिखत।

अथवा

अज्ञादानविधिं यथाग्रन्थं लिखत।